

OPMANDSKENDELSE

i

faglig voldgift:

Tele Danmark A/S

(advokat Bjarke Vejby)

mod

Telekommunikationsforbundet (TKF)

(advokat Christian Harlang)

---oo0oo---

Afsagt den 8. januar 1998.

Mellem Tele Danmark A/S og Telekommunikationsforbundet er der opstået uoverensstemmelse om, hvorvidt det personale ansat hos Tele Danmark A/S, der er medlemmer af KTAS's, Jydsk Telefon's og Fyns Telefon's pensionskasser, og som ikke er tidligere statstjenestemænd, har en ret til ventepenge eller rådighedsløn . Da der ikke har kunnet opnås enighed mellem parterne på et mæglingssmøde den 25. marts 1997, er sagen af selskabet blevet indbragt for en faglig voldgift. Voldgiftsretten har bestået af Erling Hansen og Carsten Nielsen, udpeget af Telekommunikationsforbundet, Finn Hoffmann og Lennart Konow, udpeget af Tele Danmark A/S, og af et udvidet formandskab bestående af højesteretsdommerne Niels Pontoppidan (formand), Marie-Louise Andreassen og Per Sørensen.

Forbundet har bestridt, at der er tale om kollektive overenskomster, og at tvisten henhører under faglig voldgift.

PÅSTANDE

Klager, Tele Danmark A/S, har påstået voldgiftssagen fremmet til realitetsbehandling og har desuden nedlagt følgende påstande:

Principalt: Indklagede skal anerkende, at der ikke i parternes overenskomstgrundlag er hjemmel til ventepenge eller rådighedsløn for de medlemmer ansat hos klageren, som ikke er tidligere statstjenestemænd.

Subsidiært: Indklagede skal anerkende, at medarbejdere, der ikke er tidligere statstjenestemænd, og som blev ansat før

den 1. april 1970 på tjenestemandslignende vilkår, og som efter 1. april 1970 er udnævnt i anden stilling, ikke har krav på ventepenge i henhold til § 9 i pensionsreglementerne fra 1959.

Indklagede, Telekommunikationsforbundet (TKF), har principalt påstået afvisning.

Under henvisning til, at sagen er anlagt af klager med henblik på at få fastslået ikke-eksistensen af en ret, har indklagede subsidiært nedlagt følgende påstande:

1. Frifindelse.
2. Klager skal anerkende, at der eksisterer en ret til ventepenge for tjenestemand ansat før den 1. april 1970.
3. Klager skal anerkende,
principalt, at der består en ret til rådighedsløn for tjenestemand genudnævnt efter den 1. april 1970,
subsidiært, at der består en ret til ventepenge for tjenestemand genudnævnt efter den 1. april 1970.
4. Klager skal anerkende,
principalt, at der består en ret til rådighedsløn for tjenestemand ansat efter den 1. april 1970.
subsidiært, at der består en ret til ventepenge for tjenestemand ansat efter den 1. april 1970.

SAGSFREMSTILLING

I Koncessionerne

I koncessionen for "Kjøbenhavns Telefon Aktieselskab" fra 1919 indeholdt § 11 følgende bestemmelse:

"§11.

Koncessionshaveren er pligtig til at give det af ham antagne Personale Adgang til at danne Organisationer, der kan forhandle med Koncessionshaveren om Personalets Løn-, Pensions-, Rets- og Arbejdsforhold. Reglerne for saadanne Forhandlinger mellem Koncessionshaveren og disse Organisationer fastsættes ved Forhandling mellem Parterne og i Mangel af Overenskomst mellem disse af Ministeren for Offentlige Arbejder. Reglerne skal aabne Mulighed for, at Uenigheder, der ikke paa anden Maade kan bilægges, henvises til Mægling og efter Enighed derom kan henvises til Voldgift i Former, der sikrer en endelig Afgørelse af det foreliggende Spørgsmaal. Forhandlingsreglerne og eventuelle Ændringer i disse skulle stadfastes af Ministeren for offentlige Arbejder."

Bestemmelsen går igen i de senere bekendtgørelser om koncessionerne, herunder dem, der var gældende i 1969 og 1970. I bekendtgørelsen for 1990 om koncession for Tele Danmark A/S findes bestemmelsen i § 9.

Af koncessionerne fremgår endvidere, at ændring af de gældende bestemmelser om personalets normering, lønning, pensionering, arbejdstid m.v. kræver samtykke/godkendelse fra det tilsynsførende ministerium.

Gennem årene har forhandlingsreglerne mellem De samvirkende Telefonselskaber (DST) og de forhandlingsberettigede organisationer, herunder Centralorganisationen for Telefonstanden i Danmark (COTD), indeholdt regler for behandling af faglig strid m.v. Senest indeholder hovedaftalen af 24. oktober 1995 mellem Tele Danmark A/S og Telekommunikationsforbundet bestemmelser herom i § 10, hvori det bl.a. hedder:

"Stk. 1 ...

Enhver fortolkningstvist bør, såfremt enighed ved forhandling ikke kan opnås, søges bilagt ved mægling, eventuelt ved voldgift, efter nedenstående regler.

...

Stk. 4 Opnås der ikke ved mægling en løsning af striden, kan sagen af hver af parterne henvises til endelig afgørelse ved en voldgift. Voldgiften består af 5 medlemmer. Hver af parterne vælger 2 medlemmer. Parterne vælger i fællesskab en opmand.

Stk. 5 Såfremt der ikke opnås enighed om valget af opmand, udpeges denne af Arbejdsrettens formand.

...

Stk. 7 Vægrer en af parterne sig imod at lade sagen afgøre ved voldgift, anses dette som brud på denne hovedaftale."

Ifølge Hovedaftalens § 11 indbringes påståede brud på en overenskomst for Arbejdsretten.

II 1919-1959

1. Reglerne om ventepenge stammer fra lov om statens tjenestemand, der i 1919 indeholdt følgende bestemmelser om henholdsvis "tålegrænsen" og ventepenge:

"§ 5

Enhver Tjenestemand er pligtig at underkaste sig de Forandringer i hans Tjenesteforretningers Omfang og Beskaffenhed, som maatte blive bestemt, uden at det er fornødent, at noget dertil sigtende Forbehold er optaget i hans Ansættelsesbrev.

...

§ 59

Den Tjenestemand, hvis Stilling inddrages, efter at han

er fyldt 30 Aar, er, naar der ikke tilbydes ham anden passende Stilling (jfr. § 56, 7. Stykke) med mindst samme Indtægt, berettiget til i 5 Aar at oppebære Ventepenge. Disse skal i de første 3 Maaneder være lig med den paagældendes sidste pensionsgivende Lønningsindtægt og derefter 2/3 af denne Lønningsindtægt. I den Tid, Ventepenge oppebæres, er han pligtig at modtage Ansættelse i en passende Stilling med mindst samme Indtægt som den inddragne Stilling gav. Har han ikke inden Udløbet af 5 Aar faaet Ansættelse i anden Stilling, sættes han paa Pension. De Aar, i hvilke Ventepenge har været oppebaarne, tælles ved senere Pensionsberegning som Tjenesteaar, men Pension beregnes efter Gennemsnitsbeløbet af den Lønningsindtægt, som har været oppebaaret i Tjenestestillingen, inden den paagældende kom på Ventepenge, jfr. §§ 51, 52 og 55."

2. Siden 1920 har telefonselskabernes reglementer og overenskomster haft en bestemmelse om tålegrænsen, der stadig - lyder således:

"Enhver tjenestemand er pligtig til inden for hendes tjenestegrens naturlige område at underkaste sig de forandringer i hendes tjenesteforretningers art, som måtte blive bestemt."

Endvidere har overenskomsterne indeholdt en fortolkningsbestemmelse (nu § 44), der lyder således:

"Ved fortolkningen af de enkelte bestemmelser i overenskomsten bliver de tilsvarende bestemmelser i statstjenestemandsløvgivningen, for så vidt den indeholder mere udførlige og specielle regler og i øvrigt stemmer med overenskomsten, at lægge til grund."

I modsætning til tjenestemandsløven indeholdt selskabernes overenskomster og pensionsreglementer ikke bestemmelser om ventepenge.

Pensionsreglementerne for Tjenestemand ved Københavns Telefonaktieselskab har siden 1923 indeholdt en bestemmelse svarende til fortolkningsbestemmelsen i overenskomsterne, således at fortolkningen af de tilsvarende bestemmelser i (fra 1970) tjenestemandspensionsloven anvendes ved fortolkningen af de enkelte bestemmelser i pensionsreglementet.

I 1950'erne fremsatte COTD krav om indførelse af en bestemmelse om ventepenge svarende til § 59 i den dagældende tjenestemandsløvslov. I en skrivelse af 16. november 1957 til DsT opsagde COTD samtlige overenskomster mellem de enkelte selskaber og de enkelte afdelinger. I DsT's svar af 27. december 1957 hedder det:

"Med den således givne motivering opsiges vi herved på De samvirkende Telefonselskabers og de enkelte selskabers vegne med virkning fra 1. april 1958 samtlige overenskomster og aftaler om pension og - i det omfang, i hvilket opsigelse ikke allerede måtte være sket ved centralorganisationens ovennævnte opsigelse - overenskomster og aftaler om anden godtgørelse ved fratrædelse af tjenesten."

I en protokol over 10-mandsmøde mellem DsT og COTD den 2. og 3. december 1958 hedder det bl.a.:

"Der er dog enighed om, at de vedtagne nye overenskomster ikke skal betragtes som værende trådt i kraft, før enighed om overenskomstforlængelse er opnået med alle andre afdelinger under centralorganisationen, og der mellem De samvirkende Telefonselskaber og centralorganisationen er opnået enighed om nye pensionsreglementer."

III 1959-1968

1. I 1959 fik tjenestemandsløvens § 59 følgende ord-

lyd:

"Den tjenestemand, hvis stilling inddrages, efter at han er fyldt 30 år, er, når der ikke tilbydes ham anden efter hans uddannelse og helbredstilstand passende stilling i hans hidtidige eller anden styrelsesgren med mindst samme lønningsindtægt (jfr. § 51, stk. 1), berettiget til i 5 år at oppebære ventepenge. Disse skal i de første 3 måneder være lig med den sidst opnåede løn, jf. forannævnte § 51, stk. 1, og derefter 2/3 heraf. I den tid, ventepenge oppebæres, er han pligtig at modtage ansættelse i en passende stilling af den ovennævnte art med mindst samme lønningsindtægt som fastsat for den inddragne stilling. Har han ikke inden udløbet af 5 år fået ansættelse i anden stilling, sættes han på pension. De år, i hvilke ventepenge har været oppebåret, regnes ved afgørelsen af spørgsmålet om pensionsalder som tjenestear, og pensionen beregnes efter den lønningsindtægt, som er lagt til grund for ventepengenes beregning.

Stk 2. En pensionsberettiget tjenestemand, hvem der tilbydes en stilling, hvis overtagelse ville betyde forflyttelse af den i grundlovens § 27 nævnte art, vil dog, dersom han nægter at modtage stillingen, have ret til pension efter de almindelige regler."

Den tidligere § 5 om tålegrænsen i tjenestemandsløven blev i 1959-loven til § 4.

Efter krav fra COTD blev der i 1959 opnået enighed om i pensionsreglementet som § 9 at indsætte en bestemmelse om ventepenge, der lød således:

"Den tjenestemand, hvis stilling inddrages efter at han er fyldt 30 år, er, når der ikke tilbydes ham anden efter hans uddannelse og helbredstilstand passende stilling i selskabet med mindst samme lønningsindtægt (jf. § 3, stk. 1), berettiget til i 5 år at oppebære ventepenge. Disse skal i de første 3 måneder være lig med den

sidst opnåede løn, jfr. § 3, stk. 1, og derefter 2/3 heraf. I den tid, ventepenge oppebæres, er han pligtig at modtage ansættelse i en passende stilling af den ovennævnte art med mindst samme lønningsindtægt som fastsat for den inddragne stilling. Har han ikke inden udløbet af 5 år fået ansættelse i anden stilling, sættes han på pension. De år, i hvilke ventepenge har været oppebåret, regnes ved afgørelsen af spørgsmålet om pensionsalder som tjenestear, og pensionen beregnes efter den lønningsindtægt, som er lagt til grund for ventepengenes beregning."

Bestemmelsen havde således § 59, stk. 1, i tjenestemandsløven af 1959 som forbillede.

En bestemmelse svarende til § 59, stk. 2, blev ikke indført i telefonselskabernes pensionsreglement.

2. Automatiseringen af telefoncentralerne i Randers i 1962 gav anledning til en tvist mellem COTD og DsT vedrørende spørgsmålet om det tjenestemandsansatte personales pligt til at lade sig geografisk forflytte til et andet tjenestested end det hidtidige. Tvisten blev indbragt for en voldgiftsret, der afsagde kendelse den 7. juni 1964. I kendelsens gengivelse af COTD's procedure anførtes, at retsgrundlaget for bedømmelsen af tvistsspørgsmålet i sagen var

"dels

- I. Overenskomsterne og de deraf omfattede pensionsreglementer, dels
- II. De foreliggende oplysninger om den gennem årene fulgte praksis og dels
- III. Forudsætningssynspunkter og risikobetragtninger."

Om I anførte COTD endvidere:

"Statens tjenestemænd med kongelig udnævnelse er ved

grundlovens § 27 sikret valget mellem forflyttelse og afsked med pension, og den samme regel gælder ifølge LPL også de ikke kongelig udnævnte. Selv om det ikke gøres gældende, at telefonisterne har samme retsstilling som statstjenestemænd efter LPL § 4, idet telefonisternes stilling må bero på en selvstændig analyse af overenskomsterne, har paragraffen dog betydning ved fortolkningen af de gældende overenskomster, idet disse er opbygget med statens regler som forbillede på samme måde, som det er tilfældet i kommunalforvaltningen og med hensyn til privatbanerne."

Som grund til, at COTD under sagen alene ville rejse krav om pension og ikke om ventepenge, anførte COTD bl.a.:

"Da man har lagt så stærk vægt på forudsætningssynspunkter, har klagerne alene villet rejse krav om pension og ikke om ventepenge, der er noget ekstraordinært, ingen normalt kunne regne med."

Af kendelsen fremgår, at COTD gjorde følgende gældende vedrørende fortolkningsreglen i overenskomstens § 44:

"Overenskomstens § 44, der stammer fra reglementet af 1920, er, som det fremgår af bemærkningerne til denne bestemmelse, udtryk for, at man på punkter, hvor der i statslønningsloven haves mere udførlige bestemmelser, lægger dem til grund ved fortolkningen, for så vidt de i øvrigt stemmer med reglementet, men ikke, at bestemmelser, der findes i lønningsloven, men er udeladt i reglementet, ved en fortolkning desuagtet skal kunne gøres gældende for telefonselskabernes tjenestemænd. § 44 henviser imidlertid til anerkendt fortolkning af tilsvarende bestemmelser i LPL."

Voldgiftsretten gav Dst medhold i, at de ansatte måtte finde sig i at blive forflyttet, hvis tjenstlig tarv krævede det. I kendelsens præmisser hedder det bl.a.:

"Som det fremgår af voldgiftsaftalen og parternes sam-

stemmende udtalelser under proceduren, er de enige om at ønske en endelig og klar afgørelse af generel karakter baseret på retslige synspunkter.

Efter de for selskaberne udfærdigede koncessioner har det siden 1919 stået fast, at personalets løn-, pensions-, rets- og arbejdsforhold har været bestemt af de mellem de forhandlingsberettigede organisationer og selskaberne indgåede overenskomster og øvrige aftaler.

Hvad nu overenskomsterne angår, findes der ikke i disse nogen bestemmelse, der klart løser det omtvistede spørgsmål.

Efter det anførte findes således enkelte bestemmelser i overenskomsten at tyde på en bagved liggende opfattelse af, at der skulle være en pligt til at tåle forsættelse, selv om disse bestemmelser ikke findes alene at udgøre tilstrækkeligt grundlag for en afgørelse af spørgsmålet.

Derimod findes det ved det bilagsmateriale, der er fremkommet, godtgjort, at der gennem mange år har været fulgt en praksis, hvorefter tjenestemandene blev forsæt efter tjenestens tarv, og at denne praksis, for så vidt angår normale driftsforhold, har været udtryk for, at der under sådanne forhold består en pligt for personalet til at tåle forsættelsen. Klagerne har da også erkendt, at selskaberne har handlet ud fra en forudsætning herom, som ikke på afgørende vis er søgt anfægtet af CO og de i betragtning kommende afdelinger."

IV Tjenestemandssreformen i 1969

I 1965 blev der nedsat en tjenestemandskommission, der afgav betænkning i 1969 (nr. 483). Kommissionen foreslog, at den dagældende lov om lønninger og pensioner m.v. til statens tjenestemænd blev opdelt i 2 særskilte love, en tjenestemandsslov og en pensionslov. Spørgsmålet om tåle-

grænsen og ventepenge blev indgående behandlet af kommissionen, der fandt, at den gældende forflyttelsesregel på en række områder meget kraftigt havde understreget stivheden i tjenestemandssystemet. Derfor så kommissionen det som sin opgave at finde en løsning, der så vidt muligt skabte balance mellem på den ene side statens krav på i en hastigt skiftende udvikling at kunne tilpasse og effektivisere den offentlige administration og på den anden side beskyttelsen af tjenestemandenes selvstændighed mod uberettiget politisk og personligt pres samt den enkelte tjenestemand mod alt for voldsomme ændringer i hans personlige forhold.

Resultatet blev, at en tjenestemand som hovedregel måtte tåle ændringer, som ikke forandrede hans ansættelsesområde, og som lå inden for stillingsbetegnelsen, under forudsætning af, at der var tale om en passende stilling. Tjenestemandslovens §§ 12 og 13, der var i overensstemmelse med kommissionens forslag, kom til at lyde således:

"§ 12. Inden for sit ansættelsesområde har en tjenestemand pligt til at underkaste sig sådanne forandringer i hans tjenesteforretningers omfang og beskaffenhed, der ikke ændrer tjenestens karakter, og som ikke medfører, at stillingen ikke længere kan anses for passende for ham. I samme omfang kan det pålægges ham at overtage en anden stilling.

Stk. 2. Såfremt ændringer i forvaltningens organisation eller arbejdsform gør det nødvendigt, kan det med tilslutning af det i § 13 omhandlede navn pålægges en tjenestemand at overtage en stilling uden for hans hidtidige ansættelsesområde, i hvilken tjenesten efter sin karakter svarer til

hans hidtidige stilling, og som må anses for passende for ham.

...

§ 13. Til behandling af sager om overtagelse af en stilling uden for en tjenstemands hidtidige ansættelseområde efter § 12, stk. 2 og 3, eller om overtagelse af et andet passende arbejdsområde uden for en tjenstemands tidligere ansættelsesområde efter § 12, stk. 4, nedsætter ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen et navn sammensat af en repræsentant for hver af de i § 49 nævnte centralorganisationer og et tilsvarende antal administrationsrepræsentanter.

Stk. 2 Bestemmelser om nævnets virksomhed fastsættes af ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen."

Som foreslået af tjenstemandskommissionen indførtes endvidere som § 32 en ny bestemmelse om "rådighedsløn" i stedet for ventepenge. Den lød således:

"§ 32. Hvis en tjenstemand afskediges, fordi ændringer i forvaltningens organisation eller arbejdsform medfører, at hans stilling nedlægges, og er det ikke muligt at anvise ham en anden stilling, som han efter §§ 12-13 har pligt til at overtage, bevarer han sin hidtidige lønning i 3 år, dog ikke længere end til den for stillingen fastsatte afgangsalder. I denne periode er han omfattet af reglerne i §§ 12-13.

Overgangsreglen blev formuleret således:

§ 59. Denne lov træder i kraft den 1. juli 1969.

Stk. 2. Bestemmelserne i §§ 12 - 13 og § 32 finder dog kun anvendelse på tjenstemand, som er ansat eller udnævnt i anden stilling efter lovens ikrafttræden. Andre tjenstemænd er undergivet de hidtil gældende regler."

I tilknytning til tjenestemandskommissionens bemærkninger om forståelsen af overgangsbestemmelsen i § 59, stk. 2, hedder det i Finansministeriets personaleadministrative vejledning:

"Afgørende for, om udnævnelse i anden stilling har fundet sted, er, at der er tale om en anden ansættelse, som tjenestemanden selv har taget initiativ til. Dette er f.eks. tilfældet, hvis tjenestemanden er avanceret, men derimod ikke hvis den pågældende har søgt en stilling, som vedkommende kunne have været flyttet til også uden ansøgning. Det er således også uden betydning, om der er sket omklassificering af vedkommende stilling, eller om tjenestemanden er oprykket til højere lønramme i et automatisk lønrammeforløb."

V Reformens betydning for telefonselskabernes personale

1. Pensionsreglementet

På baggrund af tjenestemandsureformen blev der inden for telefonselskaberne nedsat en arbejdsgruppe på 6 personer, der skulle gennemgå overenskomsten og pensionsreglementet. Den nye lov om tjenestemandspension var bl.a. blevet omtalt i COTD's medlemsblad "Telefonen" for juni 1969. Heri hed det bl.a.:

"De nye regler

Pensionsreglerne for statens tjenestemand vil blive udskilt i en særskilt lov i modsætning til nu, hvor alle bestemmelser om løn- og arbejdsforhold samt pension m.v. er samlet i en enkeltlov. Men dette vil ikke komme til at skabe en nyskabelse for CO's vedkommende, da vi allerede gennem mange år har haft et specielt pensionsreglement.

I den nye lov bibeholdes stort set de samme former

for pensionsydelse som hidtil, hvilket vil sige, at tjenestemandene fortsat har ret til *egenpension*, *ægtefællepension* (som afløser enkepension) og *børnepension*. Dertil kommer retten til *efterindtægt* og som noget helt nyt *opsat pension* og endelig er der nye regler for *samordning med pensioner efter den sociale pensionslovgivning*."

Om overenskomstforhandlingernes indledning i november 1969 hed det i "Telefonen" bl.a.:

"På konferencen redegjorde J. Jørnow på selskabernes vegne for, hvilke tanker telefonselskaberne havde gjort sig med hensyn til, hvorledes alle de foreliggende problemer skulle behandles og gribes an, således at man fik udnyttet tiden til den 1. april 1970, hvor overenskomsterne udløber, bedst muligt. Selskaberne havde ikke taget nogen konkret stilling til hverken det ene eller andet, idet man vel ville føle organisationerne "lidt på tænderne", før det første udspil blev taget. Men mødet resulterede dog i almindelig enighed om, at arbejdet skulle fortsætte i mindre arbejdsgrupper, der skulle kulegrave alt stoffet i forbindelse med ændringer til overenskomsterne. Og her er det ikke nogen hemmelighed, at afdelingerne i CO ønsker at starte dette arbejde på grundlag af de ting, der er nedfældet i den nye tjenestemandsløvs for at finde ud af, om og hvorledes disse bestemmelser evt. kan tilpasses forholdene for medlemmerne i CO."

I et notat af 5. november 1969 til arbejdsgruppens medlemmer blev DsT's udkast til nyt pensionsreglement gennemgået. Af notatet fremgår, at udkastet i videst muligt omfang havde den nye tjenestemandspensionslov som forbillede,

"idet det er tilstræbt, at selskabernes tjenestemand - som det var tilfældet, da pensionsreglementet af 1959

indførtes - så vidt muligt skal have samme pensionsvilkår som statens tjenestemænd."

Under de almindelige bemærkninger hed det endvidere:
"Det kan ikke helt udelukkes, at nogle af de bestemmelser i pensionsreglementet af 1959, som i det følgende har fået betegnelsen: bortfaldet, alligevel skal bibeholdes."

Om ventepengebestemmelsen i det hidtidige pensionsreglements § 9 hed det:

"Bestemmelserne (om ventepenge) bortfalder. For stats-tjenestemandenes vedkommende er de erstattet af den nye statstjenestemandslovs § 32 (bevarelse af hidtidig løn i 3 år) samt tjenestemandslovens §§ 12 og 13."

Som en konsekvens af dette forslag blev det anført, at også andre tekniske bestemmelser om ventepenge udgik.

I arbejdsgruppen deltog fra arbejdstagerside bl.a. overmontør H.C. Hansen og kontroltelefonist Anny Jensen og fra arbejdsgiverside regnskabschef O. Rübner-Petersen. Af et referat af et møde den 17. december 1969 fremgår bl.a.:

"Anny Jensen ønskede udarbejdet nogle (fingerede) eksempler på pensionsberegning i henhold til forslaget's regler - herunder bestemmelserne om opsat pension samt reglerne i den nye statstjenestemandslov § 32 om bevarelse af den hidtidige løn i 3 år - ved afsked som følge af automatisering eller anden utilregnelig årsag."

På et møde den 8. januar 1970 udtalte CO's forhandler Harry Rasmussen bl.a.:

"ad § 31. Harry Rasmussen fandt det helt utænkeligt, at organisationernes forhandlere ville indgå på at lade et nyt pensionsreglement træde i kraft den 1. april 1970, såfremt der ikke til den tid var opnået enighed om lønningerne. Overenskomstkomplekset udgjorde en helhed, som

ikke kunne opspaltes."

Af et referat af et møde den 4. februar 1970 fremgår bl.a.:

"ad § 6. Det præciseredes, at reglerne i stk. 2 og stk. 3 kun gælder for tjenestemand, som *begærer afsked efter det fyldte 60. år.*

Hvis derimod en 58-årig tjenestemand afskediges (f. eks. på grund af automatisering) og således ikke selv har begæret sin afsked, vil vedkommende ifølge reglerne i den nye tjenestemandsløvs § 32 bevare sin hidtidige lønning i 3 år og derefter blive pensioneret i h.t. stk. 1.

...

H. C. Hansen og Anny Jensen fandt det urealistisk at søge at gøre selskabernes pensionsreglementer forskellige fra statens, hvortil kom, at de nævnte psykologiske grunde næppe var så tungtvejende mod selskaberne, at de af denne grund ville indgå på at indføre en besværligere administration."

Den 12. februar 1970 kom arbejdsgruppen med en foreløbig redegørelse vedrørende DsT's arbejdsgrundlag til pensionsreglementet af 1970. I redegørelsen hedder det bl.a.:

"II. Arbejdsgrundlaget.

De enkelte paragraffer er udformet på grundlag af de tilsvarende paragraffer i "Lov om tjenestemandspension" af 18. juni 1969, idet paragrafferne er tilpasset selskabernes forhold, hvor dette har været nødvendigt.

Sammenlignet med pensionsreglementerne af 1959 er der bl.a. tale om forbedringer på følgende områder: Indførelse af ægtefællepension, opsat pension, førtidspension og kvalificeret sygepension. Af områder, hvor der er tale om forringelser, skal her blot peges på det lavere niveau for alle pensioner, der kan udløses efter tjenestemand med en levealder under 55 år. Dette vejer dog trods alt efter gruppens opfattelse ikke så tungt som de

nævnte forbedringer, og det er derfor gruppens opfattelse, at det vil være af betydning, at et nyt pensionsreglement, der som helhed betragtet er bedre end pensionsreglementerne af 1959, kan sættes i kraft 1. april 1970."

Den 19. juni 1970 tiltrådte parterne det færdigforhandlede "Pensionsreglement af 1. april 1970 for Tjenestemænd ved de Koncessionerede Telefonselskaber", og den 7. juli 1970 blev det af DsT indsendt til Ministeriet for Offentlige Arbejder til godkendelse. Af skrivelsen fremgår, at reglementet var "indgået som overenskomst mellem på den ene side "De samvirkende Telefonselskaber" og på den anden side samtlige forhandlingsberettigede personaleorganisationer". Pensionsreglementet, hvori bestemmelsen om ventepenge var udgået, blev derefter godkendt.

2. Overenskomstforhandlingerne.

Sideløbende med forhandlingerne om pensionsreglementet blev de nye lønoverenskomster forhandlet på baggrund af den nye tjenestemandsløvslov. De nye overenskomster kom ikke til at indeholde bestemmelser svarende til tjenestemandsløvens §§ 12, 13, 32 og 59 om tålegrænser, rådighedsløn m.v. Under forhandlingerne modtog afdelingschef J. Jørnow, der var telefonselskabernes forhandler, et notat af 18. februar 1970 udarbejdet af H.C. Hansen, der forhandlede for COTD. Af dette notat fremgik bl.a.:

"På de følgende sider vil der blive fremdraget en række paragraffer fra CO's overenskomster, der har været affattet med stort set samme tekst i tilsvarende paragraffer i tjenestemandsløvsloven af 1958. Mange af bestemmelserne i 1958-loven er blevet ændret eller helt udgået i de

nye tjenestemandsløve af 1969, hvorfor sådanne paragrafer i CO-overenskomsterne, der er blevet berørt af ændringer i den nye tjenestemandsløve, må tages op til vurdering med henblik på, om der skal foretages lignende ændringer i CO-paragrafferne, eller om de kan forblive uændrede i den hidtidige form.

...

Til slut er der også nævnt nogle bestemmelser fra telefonselskabernes pensionsreglementer, der har været fremme under drøftelserne i pensionsgruppen, mens den behandlede forslaget til et nyt pensionsreglement. De nævnte spørgsmål er ikke blevet afklaret i pensionsgruppen, men er blevet henvist til videre behandling i forbindelse med overenskomsternes fornyelse.

...

CO § 3, stk. 3 og 1. punktum af stk. 4
LPL-58 § 9, stk. 1 og § 59, stk. 1
P-69 §§ 24-26
§ 70 §§ 21-23
§ 59 § 9, stk. 1
§-69 § 32, stk. 1 og §§ 12-13

CO's § 3, stk. 3 omhandler afsked af tjenestemand og aspiranter på grund af arbejdsmangel, samt genantagelse efter sådan afsked.

I LPL-58, § 59, stk. 1 og P-59, § 9, stk. 1 fandtes en regel om ventepenge, hvis en stilling blev inddraget. Denne bestemmelse er udgået ved staten, bl.a. på grund af indførelsen af opsat pension (Se henvisningerne til P-69 og P-70).

I T-69, § 32, stk. 1 er der kommet en ny bestemmelse om 3 års løn, såfremt en stilling bliver inddraget, og der ikke kan anvises en anden passende stilling. Denne bestemmelse skal dog sammenholdes med T-69, §§ 12-13, der indeholder bestemmelser om pligt til at modtage tilbud om stillinger inden for som uden for ens ansættelsesom-

råde, hvilket hænger sammen med den nye lovs sigte om større fleksibilitet i ansættelsen.

Hele problematikken omkring afskedigelse på grund af arbejdsmangel (og herunder også automatisering) bør optages til behandling på grundlag af de indførte ændringer ved staten for at få undersøgt, hvorvidt CO's bestemmelser med fordel kan ændres med dette som udgangspunkt.

...

CO	§ 3, stk. 5
T-69	§ 32, stk. 1 og §§ 12-13
P-69	§§ 24-26 og § 2, stk. 1*
P-70	§§ 21-23 og § 2, stk. 1*

CO-bestemmelsen omhandler pligten til at modtage arbejdstilbud efter afsked på grund af arbejdsmangel, hvis tilbudet fremsættes inden for 10 år efter afskeden, i modsat fald vil pensionen bortfalde.

I den nye lov er ordningen med ventepenge og pension bortfaldet til fordel for ordningen med 3 års løn (jfr. T-69, § 32, stk. 1 og §§ 12-13) samt den nye regel om opsat pension (jfr. P-69, §§ 24-26 og §-70, §§ 21-23). Hvis CO får pensionsbestemmelser i lighed med statstjenestemændene, må teksten i § 3, stk. 5, tilpasses til sådanne nye regler.

* Afsked med pension på grund af "utilregnelig årsag"

...

CO	§ 8, stk. 1
LPL-58	§ 4, stk. 1
T-69	§ 12, stk. 1

I CO-bestemmelsen siges det, at en tjenestemand er pligtig til inden for hans tjenestegrens naturlige område at underkaste sig de forandringer, der bliver bestemt.

I LPL-58 er bestemmelsen tilsvarende.

I T-69 er bestemmelsen bibeholdt, dog er der tillige sket væsentlige udvidelser i pligten til også at skulle tage andre stillinger i andre tjenestegrene. Dette hænger sammen med den nye lovs sigte om større ansættelsesområder for at få mere fleksibilitet.

Mon man også vil have det i CO?

...

P-59 § 21, stk. 2 - LPL-58 § 75, stk. 2

Er en bestemmelse vedr. fraflytning af tjenestebolig efter en tjenestemand's dødsfald. Tilsvarende regel var i LPL-58, men er udgået i den nye tjenestemand'slov.

Under henvisning til forannævnte bemærkninger til CO § 31 (.....) vil det nok være betryggende at få en tilsvarende bestemmelse indført i overenskomsten, hvis reglen forsvinder fra pensionsreglementet."

Under overenskomstforhandlingerne mellem KTAS og COTD (vedrørende telefonistoverenskomsten) blev der den 15. maj 1970 til lønmodtagerrepræsentanterne udleveret et forslag til ny bestemmelse i overenskomstens § 804, hvorefter tjenestemand'slovens nye regel om rådighedsløn blev foreslået implementeret. I forslaget hed det bl.a.:

"Forslag til nyt stk. 6. Ønskes overvejet

Hvis en tjenestemand afskediges, fordi hendes stilling nedlægges, og det er muligt at anvise hende en anden stilling, som hun
efter anmodning fra telefonistforeningerne. Svarer til tjm.lovens § 32, jvfr. §§ 12 og 13 og afløser ven- tepenge, bestemmelserne i

efter § 808 har pligt til pensionsreglementet." at overtage, bevarer hun sin hidtidige lønning i 3 år, dog ikke længere end til den for stillingen fastsatte afgangsalder. I denne periode er hun omfattet af reglerne i § 8. (Statens regler i tjenestemandslovens § 12 og 13?)

Forslaget havde også været fremsat den 20. april 1970, men resultatet af forhandlingerne blev, at den oprindelige bestemmelse i overenskomsterne vedrørende tålegrænsen (med 1919-loven som forbillede) blev opretholdt, og at der ikke blev optaget nogen bestemmelse om rådighedsløn i parternes overenskomster.

I en protokol om overenskomstændringerne, der blev underskrevet den 25. juni 1970, hedder det bl.a.:

"Parterne har i øvrigt behandlet nyt pensionsreglement til indsendelse til ministeriel approbation.

...

Såfremt selskabet måtte finde det ønskeligt at kunne pålægge personalet arbejdsopgaver uden for de rammer, der følger af overenskomstens § 8, stk. 1, og dermed uden for lønvilkårene i §§ 11 m.fl., vil selskabet forhandle med foreningen om retningslinier og vilkår for sådant arbejde."

I "Ugebladet Tjenstlige meddelelser fra KTAS" fra juli 1970 anførte DsT's repræsentant Jens Rosbæk bl.a. følgende om de netop overståede overenskomstforhandlinger:

"vel har statens lønreform været både anledning og inspiration for dette arbejde, men umiddelbart har denne ikke kunnet overføres til telefonselskabernes forhold.

Statens nye tjenestemandsløve bygger i flere henseender på helt nye principper med vidtrækkende konsekvenser, som parterne i vor forhandlingssituation har måtte drøfte grundigt og tage stilling til."

I medlemsbladet for Dansk Telefonforening ("Hallo") hed det:

"Under forhandlingerne blev der fra begge sider både givet og taget af et godt hjerte..."

VI Udviklingen siden 1970

1. I 1973 udarbejdede KTAS's økonomikontor et notat om beslutningsgrundlag til valg mellem alternative ansættelsesformer. Notatet opregner fordele og ulemper ved tjenestemandssystemet. Rådighedsløn eller ventepenge nævnes ikke.

2. På et forhandlingsmøde den 25. februar 1974 mellem Dansk Telefonforening og DsT drøftedes mulighederne for ikke-tjenestemandsovergang til tjenestemandstatus. I referatet af mødet hedder det bl.a.:

"Efter pausen stillede Vald. Johannsen spørgsmål om selskabernes syn på tjenestemand og ikke-tjenestemand. Han stillede spørgsmålet, om tjenestemanden var sikret f.eks., hvis man i tilfælde af en større rationalisering blev nødt til at foretage afskedigelser.

Jørnow fandt det rigtigst, at der kom individuelle svar fra de tre selskaber.

Rübner kunne fortælle, at man ved FkT gik klart frem efter alderkriteriet, når man antog tjenestemand. Var en ansøger under 20 år, blev han eller hun automatisk tjenestemand - ellers ikke. I øvrigt mente han ikke, der

ville være forskel i behandlingen af tjenestemand eller ikke-tjenestemand, bortset fra lønforskellen. Man ville nok kunne forestille sig, at en ældre ikke-tjenestemand ville blive prioriteret i afskedssituationen frem for en nyere tjenestemand, som måtte have større muligheder for at få arbejde andetsteds.

Poul Petersen mente heller ikke, at man ved JTAS ville gøre forskel på tjenestemand og ikke-tjenestemand. Dog i tilfælde af, at der skulle foretages afskedigelser, ville man nok i højere grad end ved FkT følge spillets regler, og "beskytte" tjenestemanden.

Jørnow mente, at spørgsmålet om afskedigelser ville være utopi ved KTAS. Det var blandt andet i forbindelse med rationaliseringen aftalt med organisationerne, at afskedigelser af denne årsag ikke skulle kunne finde sted. I øvrigt ville et spørgsmål om afskedigelse jo altid føre til forhandling med organisationerne."

3. Som følge af automatiseringen af demi-automatiske centraler, der skulle være afsluttet ved udgangen af 1978, skulle der ske afskedigelser. I den anledning blev der af Københavns Telefonistforening udarbejdet notater, hvoraf fremgår, at tjenestemand, som opfyldte visse alders- og anciennitetskriterier, efter eget ønske kunne afskediges på basis af den optjente pensionsalder uden afkortning i pensionen. I øvrigt skulle afskedigelserne ske i anciennitetsorden tjenestemand og ikke-tjenestemand mellem hinanden. Spørgsmålet om ventepenge og/eller rådighedsløn blev ikke nævnt i forbindelse med reduktionen, der ville berøre ca. 600 medarbejdere.

4. I anledning af en telefonisk henvendelse fra løn-

nings- og pensionsdepartementet vedrørende telefonselskabernes praksis og brug af ventepenge skrev DsT den 13. februar 1984 således til departementet:

"I ingen af selskaberne er der (så vidt det kan konstateres) gjort brug af ventepengeinstituttet selv om ventepenge i perioden 1959-1970 var en del af selskabernes pensionsreglement indtil 1. april 1970.

Efter ændringen af overenskomster og pensionsreglement i 1970 findes der ingen hjemmel for ydelse af ventepenge (eller rådighedsløn) for noget personale, ligesom der ikke eksisterer nogen positiv overgangsregel for ændringen i 1970."

5. I 1985 blev tjenestemand overført fra P&T til telefonselskaberne. I den anledning blev der den 21. august 1985 indgået en aftale, hvori det bl.a. hedder:

"Ansættelsesforhold

Ved overgang til telefonselskaberne vil den enkelte medarbejder blive tilbudt vilkår svarende til den respektive overenskomst og de aftaler, der er gældende for det tilsvarende personale ved det enkelte telefonselskab, med undtagelse af områder og forhold, hvorom der i det nedenstående er indgået særlig aftale.

...

Pension

Tjenestemand, der overføres til telefonselskaberne, omfattes af det ved telefonselskaberne gældende pensionsreglement, der som en aftalt overenskomst svarer til tjenstemandslovgivningen, og som anvender tjenstemandslovgivningen som fortolkningsgrundlag.

Den pensionsmæssige status i P&T bevares, og fortsat optjening af pensionsalder sker i det pågældende telefonselskab.

Ventepenge/rådighedsløn

Tjenestemand ved P&T, der overføres til telefonselskaberne, bevarer retten til ventepenge/rådighedsløn."

6. I Dansk Tele Forbunds blad "Telebladet" for april 1989 blev formanden for forbundets region 1, Peder Pedersen, gengivet for følgende udtalelser:

"PÅBUD ELLER PÅSKUD

Forbundet skulle 28. februar have forhandlet aftrædelsesordninger med KTAS. Peder Pedersen, Leif Hartmann og Erling Hansen er Region I's repræsentanter i forhandlingsudvalget.

Men KTAS aflyste mødet den 28. februar med den begrundelse, at selskabet ikke måtte lave aftrædelsesordninger, der kunne få konsekvenser indenfor det statslige område, oplyser Peder Pedersen.

- Er det et påbud fra staten eller et påskud fra KTAS? Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet er en del af staten og det har en klar personalepolitik om at undgå afskedigelser?

- Jeg kan kun sige, hvad KTAS har sagt til os, svarer Peder Pedersen og tilføjer:

- Staten har ventepenge. Tre års ventepenge til tjenestemand. Vi har ingen ventepenge. Så det må være rimeligt at opfylde vore tre krav til en aftrædelsesordning for dem, der ønsker at gå."

7. Den 10. februar 1992 udarbejdede en medarbejder i KTAS's personaleafdeling, Peter Arends, et notat om ventepenge/rådighedsløn. Notatet byggede bl.a. på samtaler med de tidligere ledelsesrepræsentanter, der havde deltaget i forhandlingerne om overenskomsterne og pensionsreglementet i 1970. I notatet hedder det bl.a.:

"Ingen brug af ventepenge.

I perioden 1959 - 1970 var der ikke i et af telefonsel-

skaberne noget eksempel på, at reglen om ventepenge har været i brug. I en forespørgsel fra Lønnings- og pensionsdepartementet i 1984 blev spørgsmålet undersøgt i alle telefonadministrationer og man kunne melde tilbage, at reglen, så vidt det kunne konstateres, ikke havde været anvendt i ét tilfælde i ét af telefonselskaberne.

At dette var tilfældet hænger i høj grad sammen med adgangen til at forflytte tjenestemænd og rækkevidden af tjenestemands flyttepligt inden for koncessionsområdet, som især blev fastslået ved voldgift i den såkaldte "Randerssag" i 60'erne. Disse kendsgerninger har antagelig medført, at interessen i de store personalegrupper for bestemmelsen om ventepenge har været begrænset.

...

Dokumentationer

...

På trods af papirernes mængde findes ikke nogen klar dokumentation hverken af positive tilsagn eller udsagn om at man ikke ønskede at følge staten med hensyn til den nye regel i tjenestemandslovens § 32 om rådighedsløn. Drøftelserne om bortfald af § 9 i 1959-pensionsreglementet, der er vigtige i denne sammenhæng er ikke optaget til referat - hverken i pensionsgruppen eller reglement-grupperne.

Bortfaldet i pensionsreglernes § 9 af bestemmelsen om ventepenge er dog klart dokumenteret i ovennævnte notat af 5. november 1969, der var alle parter bekendt og hvor det udover at konstatere at bestemmelsen bortfalder bemærkes, at bestemmelsen for statstjenestemands vedkommende erstattes af den nye statstjenestemandslovs § 32 samt tjenestemandslovens §§ 12 og 13. På afdelingschef Jørnows eksemplar af dette notat er anført hertil: "I overenskomsten ?? " skrevet med Jørnows karakteristiske skrift.

Otto Jørgensen

I et internt notat om ventepenge, som kontorchef Otto

Jørgensen udarbejdede i 1981 anføres: "Selskaberne har - efter min bedste erindring - tilkendegivet positiv vilje til at ville indføre en ventepengeregel svarende til lønningsloven (der menes nok tjenestemandsløven) under forudsætning af opnåelse af bestemmelser svarende til indholdet af lønningslovens § 12.

Dette har ikke haft interesse, men kan være aktuelt ved en sammenlægning af selskaberne, hvorved grundlaget bliver bedre sammenlignelig med staten".

Kontorchef Otto Jørgensen var medlem af det såkaldte 5 mandsudvalg, som gennemførte løn- og pensionsreformen i 1969/70 på DsT's side.

Kontorchef E. H. Krog

Kontorchef E.H. Krog, der var et fremtrædende medlem af administrationsforeningernes forhandlingsudvalg har anført telefonisk til mit spørgsmål, at parterne i 1970 afstod fra at indføre en bestemmelse i tjenestereglementet svarende til tjenestemandsløvens § 32, fordi selskabernes forhandlingsleder J. Jørnow havde fremhævet, at det var overflødigt, fordi det var indlysende klart, at der allerede var en generel henvisning til statens regler i fortolkningsregelen.

...

Teledir. John Anderson

Teledirektør John Anderson har overfor mig bekræftet kontorchef Otto Jørgensens udlægning og kommet med tilkendegivelser svarende til kontorchef E. H. Krogs udlægning. John Anderson var i 1969/70 formand for administrationsforeningernes forhandlingsudvalg.

Afd.chef J. Jørnow

Min telefonsamtale med hr. Jørnow kan sammenfattes som følger:

Der blev ikke indført nye regler; emnet m.h.t. fleksibilitet var noget følsomt især for arbejdsstyrken. Men når en tjenestemand havde været ansat under et reglement med en rettighed som ventepenge, kunne den pågældende ikke blive ringere stillet, selvom rettigheden forsvandt i et

nyere reglement.

Forskellen mellem os og staten var, at statens tjenestemænd ved advancement kunne miste den gamle regel og erhvervede samtidig de nye rettigheder og forpligtelser. Hos telefonselskaberne måtte konsekvensen være, at tjenestemænd fra før 1970 bevarede den rettighed, de havde i det tidligere reglement.

Vurdering

Min vurdering af de få foreliggende dokumenter og svarene på min undersøgelse er, at teknisk tjeneste og telefonisterne i 1970 fik et tilbud om at statens § 32 kunne blive indført i overenskomsterne under den forudsætning at statens regler om fleksibilitet m.h.t. omflyttelighed i §§ 12 og 13 i tjenestemandsløven ligeledes blev indført. Selskabernes tilbud blev afvist, da rådighedsløn dengang ikke var aktuel eller i overskuelig fremtid kunne blive det. Bestemmelserne svarende til statens tjenestemandsløvs §§ 12 og 13 ønskede teknisk tjenes-tes og servicetelefonens organisationer ikke. Udover de foranstående bemærkninger må det fremhæves, at i teknisk tjeneste og servicetelefonens overenskomster er bestemmelser om rådighedsløn svarende til tjenestemandsløvens § 32 vanskelige at forene med reglen om afskedigelsesrækkefølge i overenskomsternes § 3. Det konstateredes i 1960'erne at pensionsreglementets § 9 (om ventepenge) ikke blev påberåbt for så vidt angik telefonister under de store automatiseringer."

Den 9. marts fremsendte kontorchef i KTAS, Claus Efsen, Peter Arends notat af 10. februar 1992 til DsT med en følgeskrivelse, hvori det bl.a. hedder:

"Af notatet fremgår følgende:

- Alt tjenestemandslignende personale i teleselskaberne ansat før 1. april 1970 har, uanset tjenestegren (teknisk tjeneste, telefonister, administration - omfattende såvel funktionærer som ledere), med en til sikkerhed grænsende sandsynlighed retten til ventepenge.

- Alt tjenestemandslignende personale i teleselskaberne ansat efter 1. april 1970 i teknisk tjeneste eller som telefonister har ikke retten til ventepenge/rådighedsløn.

- Alt tjenestemandslignende personale i teleselskaberne ansat efter 1. april 1970 i administrationen har formentlig bevaret retten til rådighedsløn.

Disse konklusioner bør - på trods af den klare udmelding for nogle af dem - føre til en ganske stor ulyst til at afprøve lovligheden af en afskedigelse, af en hvilken som helst tjenestemandslignende ansat, uden indrømmelse af retten til ventepenge/rådighedsløn.

Usikkerheden omkring den gældende retstilstand på området er altså at foretrække frem for prøvelsen af samme. Hertil kommer, at en sådan retssag ganske givet vil blive ført i adskillige instanser over flere år."

8. John Anderson, der er nævnt i Peter Arends notat, deltog i perioden indtil 1970 i overenskomstforhandlingerne som repræsentant for lønmodtagersiden og var derefter repræsentant for arbejdsgiversiden. Han har ikke givet møde for at afgive forklaring under denne voldgiftssag, hvorfor Erling Hansen for indklagede den 17. november 1997 har stillet følgende spørgsmål til John Anderson, der nu er teledirektør:

"I den forbindelse ønsker jeg hermed, at henlede din opmærksomhed på en telefonisk samtale for ca. ½ år siden, hvor du overfor undertegnede oplyste, at de faglige organisationer ikke havde "solgt" retten til ventepenge/rådighedsløn.

I din egenskab af tidligere formand for Administrationsforeningernes forhandlingsudvalg i 1969/70, og dermed fremtrædende deltager i forhandlingerne i 1969/70 samt

tidligere Personaledirektør ved KTAS i en årrække i 1980'erne, forespørger jeg om du kan og vil bekræfte ovennævnte og følgende udtalelser:

I telefonsamtalen nævnte du mere uddybende, at De samvirkende Telefonselskabers forhandlingsleder J. Jørnow havde udtalt citat: "at der ikke var grundlag for at indføre en bestemmelse i Tjenestereglementet svarende til Tjenestemandslovens § 32, bl.a. fordi det var indlysende klart, at der allerede var en generel henvisning til statens regler i fortolkningsreglen", citat slut. Du henviste i den forbindelse også til at fortolkningsreglen bl.a. var indføjet i gældende overenskomster. Sluttelig fremhævede du ligeledes, at opstod der en situation, der evt. udløste ventepenge/rådighedsløn, havde De samvirkende Telefonselskaber, tilkendegivet en positiv vilje til at ventepenge/rådighedsløns bestemmelser også omfattede tjenestemænd i KTAS, Fyns Telefon og JTAS' Pensionskasser, idet formålet med forhandlingerne ikke var at forringe medarbejdernes pensionsvilkår, inkl. ventepenge/rådighedsløn."

Henvendelsen blev den 19. november 1997 besvaret således af John Anderson:

"Vedr. Ventepenge/rådighedsløn"

Jo, jeg har hørt rygter om at spørgsmålet vedrørende "Ventepenge" skulle stå sin prøve ... i nær fremtid. Jeg kan også erindre vor telefonsamtale, der fandt sted for nogle måneder siden i forbindelse med dit spørgsmål om vidneførsel i en eventuel retssag og hvor du ville trække på min hukommelse, også selv om den er blevet lidt slidt med årene.

Til dit spørgsmål om hvorvidt jeg kan og vil bekræfte de i dit brev af 17. november 1997 anførte udtalelser er svaret utvetydigt: JA!

Måske skal der en lille forklaring til, jævnfør det klassiske spørgsmål: "Slår De stadig Deres kone??"

Det jeg svarede på, om hvorvidt de faglige organisation-

er havde "solgt" retten til ventepenge/rådighedsløn var, at da vi i Administrationsforeningernes Forhandlingsudvalg i 1970 spurgte De samvirkende Telefonselskabers forhandlingsudvalg om man troede, at vi kunne acceptere et så alvorligt indgreb i de erhvervede rettigheder blev vi mødt med svaret, om foreningerne ikke stolede på selskabernes troværdighed længere og at man bl.a. havde den generelle henvisning til statens tilsvarende regler, der er "mere udførlige" ved fortolkningstvivel.

Reglen har i øvrigt været opretholdt så vidt jeg ved helt op til overenskomstfornyelsen i 1993.

Jeg har ikke i min tid som sekretær for De samvirkende Telefonselskabers forhandlingsudvalg - 1972-82 - medvirket til behandling af "Ventepengesager" og ej heller senere hverken som personaledirektør i ktas eller forhandlingsleder for De samvirkende Telefonselskaber indtil 1988. Årsagen skyldtes bl.a., at Otto Jørgensen, der som bekendt var advokat og kontorchef i ktas' personaleafdeling og havde deltaget i DsT's forhandlingsudvalg i 1970 (det såkaldte "5-mandsudvalg") kraftigt advarede mod at tage sådanne sager op til endelig afgørelse med henvisning til, at en endelig statsovertagelse til et enheds-selskab kunne være forestående.

Ovenstående kan have været medvirkende årsag til udtal- elser gennem årene både fra DsT's forhandlingsleder Jør- now og de øvrige repræsentanter i 5-mandsudvalget om "at man ikke ville forringe de ansattes vilkår."

Jeg håber, at ovennævnte besvarelse dækker dine spørgs- mål."

Foranlediget heraf har klagers advokat rettet tele- fonisk henvendelse til John Anderson, der derefter den 20. november 1997 har afgivet følgende supplerende udtalelse:

"I henhold til dags dato førte telefonsamtale vedrørende spørgsmålet om ventepenge/rådighedsløn skal jeg herved bekræfte, at jeg deler den af kontorchef Otto Jørgensen

fremsatte opfattelse i et internt notat udarbejdet i 1981 citeret på side 4 i notatet fra ktas. personaleafdelingen af 10. februar 1992.

Af notatet fremgår det, at "Selskaberne har - efter min bedste erindring - tilkendegivet positiv vilje til at ville indføre en ventepengeregel svarende til lønningsloven..."

Jeg er enig med Otto Jørgensen, fordi DsT's forhandlingsleder afdelingschef J. Jørnow i forbindelse med forhandlingerne med administrationsforeningernes forhandlingsudvalg i 1970 udtrykte selskabernes holdning således " at man ikke ville forringe de ansattes vilkår". Denne hensigtserklæring blev opfattet efter sin ordlyd og yderligere understreget med henvisning til statens regler i Tjenestereglementets fortolkningsregel. I den sammenhæng var det indlysende, at skulle man på et tidspunkt få brug for statens regler måtte det blive i sin helhed, altså på "godt og ondt", sådan som man tog andre "tvungne vilkår" fra statstjenesten med deres fordele og ulemper f.eks. opsat pension, samordningsfradrag m.m. og her altså også de deraf medfølgende udvidelser af tålegrænser m.v. Dette måtte dog nødvendigvis betyde, at parterne i en sådan situation skulle forhandle sig frem til reglernes endelige indhold.

Nu de mange år senere og set i bagklogskabens forklarende lys kan det måske være lidt svært at forstå, hvorfor foreningerne ikke krævede holdningen indføjet som bestemmelse i Tjenestereglementet, men på den tid var et løfte et løfte, og da den daværende bestemmelse fra 1959 aldrig havde været anvendt var det angivne løfte egentlig garanti nok for os. Alting behøvedes ikke at blive nedskrevet i protokoller.

At jeg ikke har helt uret, kan bekræftes ved, at der mig bekendt indtil i år 27 senere - ikke har været anledning til, at parterne skulle drøfte konsekvenserne af det afgivne løfte."

Parterne har i tiden indtil anlæggelsen af denne

voldgiftssag indgået aftaler om overflytning og afskedigelse af personale, hvoraf fremgår, at aftalerne ikke præjudicerer det udestående spørgsmål om ventepenge/rådighedsløn.

FORKLARINGER

O. Rübner-Pedersen har forklaret, at han som cand.-økon. blev ansat i Fyns Telefonselskab i 1955 og fra 1958 deltog i overenskomstforhandlingerne. Han var således formand for arbejdsgruppen, der forhandlede pensionsreglementet af 1970. På pensionsområdet indebar tjenestemandssreformen ganske store ændringer i form af sammenkædning med folkepension, opsat pension og ægtefællepension. Det var derfor af stor betydning for de ansatte at få klarhed over, hvilken betydning disse ændringer skulle have for det nye pensionsreglement. Da den tidligere lov om lønninger og pensioner m.v. til statens tjenestemand var blevet opdelt i 2 love, var der enighed om, at bestemmelsen om ventepenge skulle udgå af pensionsreglementet, således at spørgsmålet om ventepenge/rådighedsløn skulle overgå i overenskomstforhandlingernes regi. Der var ikke hermed fra arbejdsgruppens side taget stilling til, hvad der skulle ske i overenskomstmæssig henseende. Det var arbejdsgiversidens standpunkt, at COTD måtte fremsætte krav herom, såfremt man ønskede regler svarende til tjenestemandsslovens bestemmelse om rådighedsløn. Spørgsmålet var følsomt på grund af fuldautomatiseringen og de afskedigelser, der i den anledning fandt sted efter SIFU-princippet. Han formoder selv, at grunden til, at COTD ikke fremsatte krav om indførelse af

en bestemmelse om rådighedsløn, var, at arbejdstagerne der- ved kunne blive stillet over for krav om forflyttelsespligt og opgivelse af SIFU-princippet. Det var helt sædvanligt, at organisationen fremsatte sine krav skriftligt, og det skete ikke med hensyn til ventepenge/rådighedsløn. Han har ikke selv givet tilsagn om, at de ansatte ville kunne få rådighedsløn, uanset der ikke blev indført en udtrykkelig bestemmelse herom i overenskomsten, og han mindes heller ikke, at han på noget tidspunkt har hørt afdelingschef Jørnow give et sådant tilsagn. Han er heller ikke bekendt med, at Jørnow skulle have udtalt, at der skulle være bevaret en ret til ventepenge eller indført en ret til rådighedsløn på grundlag af fortolkningsbestemmelsen i overenskomstens § 44. Hvis Jørnow var fremkommet med udtalelser af væsentlig betydning, ville han have orienteret fem-mandsudvalget herom. Forløbet af forhandlingerne blev omhyggeligt protokol- leret, og der blev navnlig fra COTD's side lagt meget stor vægt på, at alt kom til at fremgå af protokollen. Det kunne derfor tage timer at formulere den. Det er derfor hans egen opfattelse, at overenskomsten ikke hjemler ret til rådig- hedsløn eller ventepenge. Dette støtter han også på, at man med gennemførelsen af de nye pensionsregler ikke regnede med, at en bestemmelse om rådighedsløn ville få nogen be- tydning. Under overenskomstforhandlingerne gjorde man nor- malt nøje status over gevinst og tab, men netop det år var begge parter usikre på, hvad der skulle gælde for fremti- den.

Da der skete personaleoverførsel fra P&T i 1985, var

der forudgående møder med COTD. Herunder blev alle de punkter, hvor der for det overførte personales vedkommende skete afvigelser fra overenskomsten, drøftet. Han mener, at repræsentanter fra COTD deltog i forhandlingerne som bisiddere, og i hvert fald blev COTD orienteret om forløbet af forhandlingerne. Da COTD ikke var part i aftalen om de pågældendes ansættelsesforhold, underskrev COTD ikke aftalen.

Peter Arends har forklaret, at han blev ansat som jurist, i personaleafdelingen i 1976. Otto Jørgensen var hans kontorchef og Jørgen Jørnow hans afdelingschef. Jørnow gik af i 1981. Han hørte første gang om ventepengespørgsmålet i 1984. I 1992 udarbejdede han sit notat i forbindelse med oprettelsen af en firmapensionskasse. I arkivet fandt han nogle papirer fra drøftelserne i 1969/70, og han talte med forskellige personer, der havde deltaget i forhandlingerne. Han kom også til at tale med Jørnow, der da var omkring 80 år og på grund af sygdom havde været hospitalsindlagt flere gange. Jørnow fortalte, at telefonselskaberne havde været indstillet på i det hele at følge staten på tjenestemandslovens område, dvs. såvel § 32 om rådighedsløn som §§ 12 og 13 om tålegrænsen. Da vidnet nævnte for Jørnow, at funktionarforeningen mente, at Jørnow i sin tid havde sagt, at det på grund af fortolkningsreglen ikke var nødvendigt med regler om ventepenge og rådighedsløn, svarede Jørnow, at han ikke kunne huske, at han havde sagt det på den måde. Derimod havde han sagt, at man ikke kunne miste en ret, man havde haft efter det gamle reglement. Jørnow tilføjede, at man var gået meget let hen over spørgsmålet under forhand-

lingerne, idet muligheden for afskedigelse dengang ikke frembød nogen særlige problemer. Da vidnet udarbejdede sit notat, var han ikke bekendt med H.C. Hansens notat af 18. februar 1970.

Gorm Neigaard har forklaret, at han i 1972-88 var ansat i lønnings- og pensionsdepartementet, senest som kontorchef i 1. ktr., der havde tilsynet af telefonselskaberne under sit område. Han er nu telechef i Tele Danmark. Da han havde modtaget Claus Eefsens følgeskrivelse af 9. marts 1992, drøftede han det med Peter Arends, der ligesom han selv var forundret over Claus Eefsens konklusioner. De var alt for vidtgående og harmonerede ikke med den almindeligt gældende opfattelse hos selskaberne. Han kontaktede derfor telefonisk cheferne i de tre gamle telefonselskaber, der oplyste, at spørgsmålet aldrig havde været drøftet i deres tid. På det pågældende tidspunkt var spørgsmålet om ventepenge/rådighedstillæg ikke aktuelt, idet man i forbindelse med de forestående afskedigelser klarede sig med frivillige fratrædelsesordninger, naturlig afgang og restriktiv ny rekruttering. Hertil kom, at der var blevet indgået en tryghedsaftale frem til udgangen af 1997. Der er for tiden ca. 17.000 ansatte i Tele Danmark, herunder ca. 12.000 under TKF-overenskomsten. Man har tilbudt frivillig aftrædelsesordning til ca. 1.900 medarbejdere, hvoraf 1.415 har accepteret. Heraf er der 842 pensionskassetjenestemand, og af disse blev ca. 800 ansat før 1. april 1970. Der er ikke sket ansættelse på tjenestemandsvilkår siden 1987.

Per Paaskesen har forklaret, at han i 1987 blev sek-

ville have været ved at få rådighedsløn. Dette skyldes navnlig, at der i forbindelse med aftrædelse ikke har været pligt til genindtrædelse. Ved aftrædelsesordningerne har for eksempel en 53-årig kunnet blive førtidspensioneret, selv om pensionsalderen ellers er 60 år. Derfor har spørgsmålet om rådighedsløn ikke været aktuelt i en lang årrække. Tålegrænsen for teknikerne har altid været meget snæver. Dette argument har forbundet altid bragt frem under handlingerne med ledelsen. Hvis virksomheden for eksempel påberåbte sig, at der var for mange ansatte ét sted, og at ledelsen derfor ønskede at flytte nogle af de ansatte til et andet sted, fik forbundet sat en stopper herfor ved at påberåbe sig tålegrænsen. Argumentet blev nærmest brugt som et slogan. Peder Pedersens udtalelse om ventepenge i Telebladet i 1989 gav dengang anledning til interne drøftelser. Det viste sig, at han var blevet refereret forkert af den pågældende journalist, idet udtalelsen fejlagtigt kom til at fremstå som hans og dermed forbundets opfattelse og ikke, som det faktisk var tilfældet, selskabets opfattelse.

H.C. Hansen har forklaret, at han i 1966 blev faglig sekretær i COTD. Han blev senere formand for afdelingen på Bornholm og medlem af hovedbestyrelsen. Fra 1971-1988 var han formand for COTD. Han var medlem af den arbejdsgruppe, der i 1969-70 behandlede det nye pensionsreglement. Der blev holdt 4 møder, hvor man drøftede et udkast, som Dst havde udarbejdet, og som lå tæt op ad tjenestemandspensionsloven. Han har ikke i dag nogen klar erindring om, hvor indgående spørgsmålet om ventepenge/rådighedsløn blev

drøftet. Han husker dog, at spørgsmålet var fremme, idet Anny Jensen bad DsT om at udarbejde en redegørelse for, hvordan billedet ville tegne sig, hvis ventepenge blev ændret til rådighedsløn. Han kan ikke huske, hvad der kom ud heraf, men flere spørgsmål blev ikke endeligt afklaret i arbejdsgruppen. Der var ikke tvivl om, at ventepenge skulle ud af pensionsreglementet som følge af gennemførelsen af de to love på tjenestemandsområdet, men det er hans opfattelse, at der i øvrigt ikke var enighed mellem parterne, og at spørgsmålet derfor blev udskudt. Efter hans opfattelse viser Anny Jensens spørgsmål, at det ikke var meningen, at ventepenge skulle afskaffes, og noget sådant blev da heller ikke protokolleret.

COTD's forhandlingsret fulgte af koncessionerne, men væsentlige ændringer i løn- og pensionsforholdene skulle godkendes af ministeriet for offentlige arbejder. I overenskomstsspørgsmål havde DsT dog på forhånd sikret sig forhandlingsmandat, således at de kunne indgå bindende aftaler med COTD, men selskaberne konfererede dog løbende med ministeriet. Det skete, at selskaberne gav for store indrømmelser i forhold til, hvad ministeriet fandt forsvarligt, hvilket kunne føre til kritik fra ministeriets side. Resultatet stod dog fast, og han vil betegne ministeriets godkendelse af aftalerne som værende af teknisk karakter. For så vidt angår pensionsreglementet var parterne enige om, at gennemførelsen heraf var betinget af enighed om den nye overenskomst. Det er hans opfattelse, at anvendelse af fortolkningsbestemmelsen i overenskomstens § 44 forudsætter,

at der er sammenlignelige bestemmelser i henholdsvis tjenestemandsløven og overenskomsten.

Baggrunden for voldgiftssagen i 1964 var, at tålegrænsen efter COTD's opfattelse indebar, at der ikke var geografisk forflyttelsespligt, og også var til hinder for en tvangsmæssig forflyttelse fra tjenestegren til tjenestegren. Voldgiftskendelsen førte til et andet resultat for så vidt angår den geografiske forflyttelsespligt, men under forhandlingerne i 1969 var det stadig CO's opfattelse, at der kun var forflyttelsespligt inden for samme tjenestegren.

Hans notat af 18. februar 1970 var til internt brug. Af notatet fremgår, at det er blevet udleveret til Jørnow den 17. april 1970, hvad han sikkert selv har gjort. På det tidspunkt var pensionsreglementet endnu ikke endeligt færdigbehandlet, hvorfor de spørgsmål, han rejste i notatet, stadig kunne behandles i forbindelse med pensionsreglementet eller forhandles under overenskomstforhandlingerne. Han havde indgående kendskab til tjenestemandskommissionens betænkning, som han til brug for drøftelserne i arbejdsgruppen havde studeret på kryds og tværs. Det var CO-gruppens holdning, at man skulle forsøge at få indarbejdet en bestemmelse om rådighedsløn i pensionsreglementet. Samtidig var det imidlertid organisationens holdning, at man ville undgå væsentlige ændringer i tålegrænsen. Han vil mene, at han dengang har forestillet sig, at en sammenkædning mellem indførelse af rådighedsløn og ændring af tålegrænsen kunne undgås, således at der kom til at gælde en anden retsstil-

ling end den, der fulgte af tjenestemandsløvgivningen. Når spørgsmålet om bevarelse af ventepenge/indførelse af rådighedsløn ikke blev drøftet særligt indgående, skyldtes det efter hans opfattelse flere omstændigheder. Dels havde man tålegrænsen i overenskomstens § 8, stk. 1, dels var SIFU-princippet ufravigeligt, således at de, der i givet fald ville blive afskediget først, var dem, der ikke var fyldt 30 år. Dertil kom, at der på det tidspunkt var fuld damp under kedlerne i Danmark. Man havde derfor ikke fantasi til at forestille sig, at der kunne blive brug for en bestemmelse om rådighedsløn, selv om det ville have været betryggende at få indsat en sådan regel.

Efter arbejdsgruppens færdiggørelse af pensionsreglementet var det hans egen opfattelse, at man ikke havde givet afkald på ventepenge. Der skulle tages endelig stilling til spørgsmålet under overenskomstforhandlingerne, idet tvivlen dog alene gik på, om ventepenge skulle konverteres til rådighedsløn.

Han deltog ikke selv i forhandlingerne om vilkårene for det personale, der i 1985 blev overført fra P&T til telefonselskaberne, men han var med som bisidder under drøftelserne.

PARTERNES ARGUMENTER

Vedrørende afvisningspåstanden

Klageren har gjort gældende, at telefonselskabernes koncessioner forudsætter organisationer, der kan forhandle personalets løn-, pensions-, rets- og arbejdsforhold. Par-

ternes forhandlingsregler forudsætter, at uoverensstemmelser kan indbringes for faglig voldgift.

Forbundet har da også opsagt såvel overenskomsten som pensionsreglementet, som det har forhandlet særskilt og kædet sammen ved overenskomstafslutningen.

Spørgsmålet om ventepenge/rådighedsløn er ikke et pensionsanliggende, men hører hjemme i overenskomsten om løn- og arbejde.

Der er således tale om en tvist om fortolkning af kollektive overenskomster, hvorfor kompetencen ligger hos en faglig voldgiftsret i overensstemmelse med hovedaftalens bestemmelser.

Den omstændighed, at et ministerium skal godkende overenskomsten/reglementet, kan ikke medføre noget andet resultat.

Indklagede har heroverfor anført, at parternes uoverensstemmelse vedrører forståelsen af gældende tjenstemands(pensions)retlige regler, der ikke har karakter af kollektive overenskomster, hvorfor afgørelsen ikke hører under faglig voldgift.

Pensionsreglementet blev i 1969-1970 behandlet af parterne, men ikke forhandlet mellem dem i den forstand, at forslagene blev underskrevet af parterne og dermed blev gyldige. Det er derimod ministeriets godkendelse, der gør reglementet gyldigt.

I overensstemmelse hermed indeholder reglementet hverken opsigelsesbestemmelser eller bestemmelse om reglerens gyldighedsperiode.

I modsætning til spørgsmål om fortolkning af overenskomsten, må spørgsmålet om fortolkning af pensionsreglementet derfor afgøres ved de almindelige domstole, hvilket også er forudsat af højt placerede medarbejdere hos Tele Danmark.

Selskabet kan da heller ikke påvise noget tilfælde, hvor parterne har brugt faglig voldgift til at løse tvister om reglementet.

Vedrørende realiteten:

Klageren har til støtte for sin påstand gjort gældende, at spørgsmålet om ventepenge/rådighedsløn ikke er et pensionsanliggende, men et spørgsmål om løn- og arbejdsvilkår. Både under overenskomstforhandlingerne og under drøftelserne om pensionsreglementet var spørgsmålet fremme i forbindelse med overvejelser om at overføre reglerne fra (stats)tjenestemandsløven til selskabets ansatte, men arbejdstagerne opgav retten til såvel ventepenge som rådighedsløn, formentlig fordi forhandlerne ikke ville risikere ændringer i eller opgive reglerne om tålegrænsen.

Det har formodningen imod sig, at ansatte overført fra P&T i 1985 udtrykkelig skulle have indføjet retten til ventepenge, hvis en sådan ret i forvejen eksisterede for teleselskabets ansatte.

Fortolkningsbestemmelsen i overenskomsternes § 44 kan - jf. forbundets holdning under "Randers-sagen" i 1964 - efter sin ordlyd og hidtidige anvendelse ikke bruges til fra tjenestemandsløvens regler at overføre ret til vente-

penge/rådighedsløn, som slet ikke omtales i overenskomsten eller reglementet.

Begge parter har også efter 1970 handlet ud fra den klare overbevisning, at retten til ventepenge ikke bestod efter 1. april 1970. Udtalelsen i april 1989 fra Peder Pedersen må forstås som en erkendelse af, at der ikke (længere) var ret til ventepenge. Den omstændighed, at ledelsesrepræsentanter helt internt kan have givet udtryk for en anden opfattelse, kan ikke få betydning for sagens afgørelse.

Hertil kommer, at forudsætningerne for et muligt tilslag i hvert fald er bristet i dag, hvor der er gået 27 år efter forhandlingerne.

Forbundet har derfor ikke godtgjort, at der i aftalerne fra 1970 kan indlægges ret til ventepenge eller rådighedsløn for nogen ansat i selskabet.

Særligt vedrørende den subsidiære påstand har selskabet gjort gældende, at der i hvert fald intet grundlag er for at antage, at parterne har ønsket, at medarbejdere med bevarelse af den hidtidige tålegrænse skulle bevare retten til ventepenge på trods af en nyudnævnelse efter 1. april 1970, hvorved de ville få en bedre retsstilling end stats-tjenestemand.

I relation til forbundets påstand bestrider selskabet, at der overhovedet skulle kunne være hjemmel til at give rådighedsløn, hvis arbejdstageren ikke samtidig skulle være underkastet tjenestemandslovens regler om tålegrænsen.

Indklagede har heroverfor anført, at der ifølge pen-

sionsreglementet fra 1959 er ret til ventepenge, og at denne ret ikke med virkning for de dengang ansatte kan inddrages ved ændring af pensionsreglementet og overenskomsten. Forbundet kan ikke frafalde den ret, de enkelte medarbejdere herved havde erhvervet. Allerede af denne grund har de, der var blevet ansat før 1. april 1970, fortsat ret til ventepenge.

Også for dem, der er ansat eller genudnævnt efter denne dato, er der ret til ventepenge/rådighedsløn, fordi det hele tiden har været forudsat, at de skulle følge samme regler som statstjenestemændene, og fordi der ikke er holdpunkter for at antage, at denne ret blev opgivet ved overenskomsten i 1970. Det var af redaktionelle grunde, at ventepengebestemmelsen blev slettet i 1970, og de ansatte måtte kunne regne med, at ventepengeretten var bevaret, hvilket kan støttes på overenskomstens og pensionsreglementets fortolkningsregel. Dette er i overensstemmelse med, hvad flere ledelsesrepræsentanter undervejs og senere har fremført.

FORMANDSKABETS BEMÆRKNINGER

Der har ikke mellem de partsudpegede medlemmer af voldgiftsretten kunnet opnås flertal for en afgørelse. Afgørelsen skal derfor træffes af voldgiftsrettens formandskab, der udtaler:

Vedrørende indklagedes afvisningspåstand.

Af de koncessioner, som i 1969/70 var gældende for

KTAS, Fyns Telefon og Jydsk Telefon, fremgår, at selskaberne skal give de ansatte adgang til at danne organisationer, der kan forhandle med selskaberne om løn-, pensions- og arbejdsforhold, jf. for KTAS's vedkommende koncessionens pkt. 11.

Af de dagældende forhandlingsregler og af Hovedaftalen fra 1995 fremgår, at de ansatte kan træde i forhandling med de enkelte selskaber om bl.a. løn- og pensionsforhold. I mangel af enighed kan hver af parterne indbringe spørgsmål om fortolkning af bestående overenskomster og kollektive aftaler for en faglig voldgift.

Efter det oplyste må det lægges til grund, at parterne har anerkendt, at de hver for sig har haft adgang til, at opsige såvel lønoverenskomster som pensionsreglementer, at de faktisk har benyttet sig af denne adgang, at de efter opsigelser på sædvanlig måde har forhandlet ændringer af lønoverenskomsterne og pensionsreglementerne, at de herunder har sammenkædet lønoverenskomsterne og pensionsreglementerne ved overenskomstfornyelserne, og at parterne har betegnet pensionsreglementerne som overenskomster.

Det fremgår af koncessionerne, at ændring af de gældende bestemmelser om personalets normering, lønning, pensionering og arbejdstid ifølge koncessionerne skal godkendes af det tilsynsførende ministerium. Godkendelseskravet taler ikke mod at anse ikke blot lønoverenskomsterne - der ubestridt er kollektive overenskomster - men også pensionsreglementerne som sådanne overenskomster. Heller ikke den omstændighed, at reglementerne ikke indeholder opsigelses-

regler, kan efter det foran anførte om parternes opfattelse og praksis med hensyn til opsigelse føre til, at pensionsreglementerne ikke anses for kollektive overenskomster.

Som det fremgår af klagerens principale påstand, angår den foreliggende tvist fortolkning af parternes overenskomstgrundlag. Herefter finder vi, at tvisten med rette er indbragt for en faglig voldgiftsret. Indklagedes afvisningspåstand kan derfor ikke tages til følge.

Vedrørende parternes realitetspåstand.

Forud for tjenestemandreformen i 1969 gjaldt for statstjenestemænds vedkommende tjenestemandsløvens § 4, hvorefter enhver tjenestemand havde pligt til at underkaste sig de forandringer i hans tjenesteforretningers omfang og beskaffenhed, som måtte blive bestemt. En tjenestemand, hvis stilling blev inddraget, havde efter lovens § 59, stk. 1, krav på ventepenge i 5 år, hvis han ikke blev tilbudt en anden efter hans alder og helbredstilstand passende stilling i hans hidtidige eller anden styrelsesgren med mindst samme indtægt. Vurderingen af, hvad der skulle forstås ved "passende stilling", skulle i henhold til forflyttelsesreglen i tjenestemandsløvens § 59, stk. 2, ske i lyset af grundlovens § 27, stk. 3, hvorefter tjenestemand kun kan forflyttes, når de ikke dermed lider indtægtstab, og der gives dem valget mellem sådan forflyttelse og afsked med pension.

Efter telefonselskabernes overenskomster, således som disse blev affattet ved overenskomsterne i 1919, havde en

tjenestemand pligt til "inden for hendes tjenestegrens naturlige område at underkaste sig de forandringer i hendes tjenesteforretningers art, som måtte blive bestemt".

Forud for 1959 fandtes der ikke i overenskomsterne eller i pensionsreglementerne bestemmelser om ventepenge. Ved pensionsreglementet af 1959 blev der i § 9 indsat en regel, der svarede til § 59, stk. 1, i lønnings- og pensionsloven af 1959. Derimod blev en bestemmelse svarende til forflyttelsesreglen i § 59, stk. 2, ikke medtaget i pensionsreglementet.

Ved tjenestemandreformen i 1969 blev den hidtidige lov om lønninger og pension m.v. til statens tjenestemand opdelt i henholdsvis tjenestemandsløven og loven om tjenestemandspension. Samtidig blev reglen om tålegrænsen, der blev indsat i tjenestemandsløvens §§ 12 og 13, ændret, således at tjenestemændene i videre omfang end hidtil fik pligt til at underkaste sig forandringer i deres tjenesteforretninger. I tilknytning hertil blev reglerne om ventepenge erstattet af bestemmelsen om rådighedsløn i lovens § 32. Ifølge ikrafttrædelsesbestemmelsen i tjenestemandsløvens § 59, stk. 2, finder de nye bestemmelser om tålegrænsen og rådighedsløn dog kun anvendelse på tjenestemand, som er ansat eller udnævnt i anden stilling efter lovens ikrafttrædelse den 1. juli 1969. Andre tjenestemand er undergivet de hidtidige regler.

Som en konsekvens af tjenestemandreformen blev ansættelsesvilkårene for de ansatte i telefonselskaberne indgående drøftet mellem overenskomstparterne dels i den ar-

bejdsgruppe, der behandlede pensionsreglementet, dels under forhandlingerne om lønoverenskomsten. Som følge af systematikken på statstjenestemandsområdet var der enighed om, at spørgsmålet om ventepenge/rådighedsløn ikke længere skulle reguleres i det pensionsreglement, som skulle afløse pensionsreglementet af 1959, men at spørgsmålet i stedet skulle forhandles som led i parternes lønforhandlinger. Ventepengebestemmelsen i § 9 udgik derfor af pensionsreglementet. Det må endvidere lægges til grund, at såvel spørgsmålet om at overføre tjenestemandslovens regler om tålegrænsen, jf. §§ 12 og 13, som spørgsmålet om at indføre rådighedsløn, jf. tjenestemandslovens § 32, var fremme under lønforhandlingerne, uden at det blev rejst som et krav fra nogen af siderne. Resultatet blev, at bestemmelsen om tålegrænsen blev videreført uændret i lønoverenskomsterne af 1970, at disse ikke kom til at indeholde bestemmelser om hverken ventepenge eller rådighedsløn, og at hverken pensionsreglementet eller lønoverenskomsterne kom til at indeholde overgangsregler, der fastlagde retsstillingen for de tjenestemand, der i henhold til § 9 i pensionsreglementet af 1959 havde krav på ventepenge.

På denne baggrund finder vi, at tjenestemand, der er ansat i telefonselskaberne efter den 1. april 1970, hverken har krav på rådighedsløn eller ventepenge. Vi lægger herved vægt på, at overenskomsterne som anført ikke indeholder nogen hjemmel hertil, at der i statstjenestemandsloven er en nær sammenhæng mellem bestemmelsen om rådighedsløn i § 32 og bestemmelserne om tålegrænsen i §§ 12 og 13, og at de

bejdsgruppe, der behandlede pensionsreglementet, dels under forhandlingerne om lønoverenskomsten. Som følge af systematikken på statstjenestemandsområdet var der enighed om, at spørgsmålet om ventepenge/rådighedsløn ikke længere skulle reguleres i det pensionsreglement, som skulle afløse pensionsreglementet af 1959, men at spørgsmålet i stedet skulle forhandles som led i parternes lønforhandlinger. Ventepengebestemmelsen i § 9 udgik derfor af pensionsreglementet. Det må endvidere lægges til grund, at såvel spørgsmålet om at overføre tjenestemandslovens regler om tålegrænsen, jf. §§ 12 og 13, som spørgsmålet om at indføre rådighedsløn, jf. tjenestemandslovens § 32, var fremme under lønforhandlingerne, uden at det blev rejst som et krav fra nogen af siderne. Resultatet blev, at bestemmelsen om tålegrænsen blev videreført uændret i lønoverenskomsterne af 1970, at disse ikke kom til at indeholde bestemmelser om hverken ventepenge eller rådighedsløn, og at hverken pensionsreglementet eller lønoverenskomsterne kom til at indeholde overgangsregler, der fastlagde retsstillingen for de tjenestemænd, der i henhold til § 9 i pensionsreglementet af 1959 havde krav på ventepenge.

På denne baggrund finder vi, at tjenestemand, der er ansat i telefonselskaberne efter den 1. april 1970, hverken har krav på rådighedsløn eller ventepenge. Vi lægger herved vægt på, at overenskomsterne som anført ikke indeholder nogen hjemmel hertil, at der i statstjenestemandsloven er en nær sammenhæng mellem bestemmelsen om rådighedsløn i § 32 og bestemmelserne om tålegrænsen i §§ 12 og 13, og at de

sidstnævnte bestemmelser ikke blev optaget i lønoverenskomsten af 1970, der i stedet videreførte de hidtil gældende - mere restriktive - regler om tålegrænsen. Det bemærkes herved, at fortolkningsreglerne i lønoverenskomsterne og pensionsreglementet efter deres ordlyd ikke giver noget grundlag for at indfortolke en ret til rådighedsløn eller ventepenge i overenskomsterne.

For så vidt angår tjenestemænd ansat før den 1. april 1970, bemærkes:

Det fremgår af bemærkningerne ovenfor vedrørende indklagedes afvisningspåstand, at tjenestemands ansættelsesvilkår, herunder retten til løn og pension, i telefonselskaberne blev fastlagt ved kollektive overenskomster. Der ville således ikke være noget til hinder for, at tjenestemændenes forhandlingsberettigede organisationer indgik aftale med selskaberne om, at retten til ventepenge bortfaldt også med virkning for tjenestemænd, som efter pensionsreglementet af 1959 havde ret til ventepenge.

Retsstillingen for disse tjenestemænd må herefter bero på en fortolkning af de indgåede aftaler set i lyset af forhandlingsforløbet forud for aftalernes indgåelse.

Som anført blev der ikke gennemført overgangsregler med henblik på at fastlægge retsstillingen for disse tjenestemænd. Efter de foreliggende noget usikre oplysninger om forhandlingsforløbet er det vanskeligt at fastslå, hvad der var årsagen hertil. Det er dog mest nærliggende at forstå forløbet således, at begge parter - navnlig fordi "tålegrænsen" var et følsomt emne - stiltiende affandt sig med,

at spørgsmålet henstod som uafklaret. Den manglende regulering kan derfor ikke tages som udtryk for, at lønmodtager-siden accepterede, at retten til ventepenge uden videre bortfaldt.

Organisationerne kendte afdelingschef Jørnows udtal-
elser om, at man ikke kunne miste en ret, man havde efter
den gamle regel (jf. Peter Arends' forklaring om samtalen
med Jørnow), og at selskaberne ikke ville forringe de an-
sattes vilkår (jf. John Andersons brev af 20. november
1997). I betragtning af, at de nye regler om statstjeneste-
mænds "tålegrænse" og ret til rådighedsbeløb ikke blev til-
lagt virkning for tidligere ansatte tjenestemænd - for hvis
vedkommende den hidtil gældende tålegrænse og den dertil
knyttede ret til ventepenge blev opretholdt - måtte det og-
så have formodningen imod sig, at telefonselskabernes tje-
nestemænd skulle give afkald på retten til ventepenge efter
pensionsreglementet af 1959 uden nogen "kompensation". Det
bemærkes herved, at en opretholdelse af den hidtidige tåle-
grænse ikke kan betragtes som kompensation.

Også handelsforløbet siden 1970 peger i retning af,
at begge parter indtil 1992 har foretrukket ikke at sætte
spørgsmålet om adgangen til ventepenge på spidsen. I bre-
vet af 13. februar 1984 til Lønnings- og Pensionsdeparte-
mentet anføres, at der ikke er nogen positiv overgangsregel
for ændringen i 1970. Efter Jørgen Hansens forklaring var
det ikke i noget tilfælde aktuelt at fremføre spørgsmålet
om ventepenge/rådighedsløn, når forbundet forhandlede med
selskaberne om aftrædelsesordninger. Claus Eefsens følge-

skrivelse af 13. marts 1992 om ventepenge/rådighedsløn tyder på, at man fra selskabernes side i erkendelse af den herskende usikkerhed har været utilbøjelig til at søge en retlig afklaring af spørgsmålet. Heller ikke det lange tidsrum, der forløb, inden spørgsmålet blev rejst, kan derfor tages som udtryk for, at tjenestemændene har accepteret, at retten til ventepenge var bortfaldet.

Efter en samlet vurdering finder vi herefter ikke grundlag for at fastslå, at retten til ventepenge for tjenestemand ansat før den 1. april 1970 er bortfaldet.

Hvad angår klagers subsidiære påstand, der indebærer, at tjenestemand, der er ansat før den 1. april 1970, ikke har krav på ventepenge, hvis de efter dette tidspunkt er udnævnt i en anden stilling, bemærkes, at påstanden har inspiration fra overgangsreglen i tjenestemandslovens § 59, stk. 2. I modsætning til, hvad der er tilfældet for stats-tjenestemændenes vedkommende, ville en imødekommelse af indklagedes påstand imidlertid indebære, at tjenestemand i telefonselskaberne, der er blevet udnævnt i en ny stilling efter den 1. april 1970, ville miste retten til ventepenge uden at være omfattet af en adgang til rådighedsløn efter en bestemmelse svarende til tjenestemandslovens § 32. På denne baggrund finder vi det rigtigst, at retsstillingen for de tidligere ansatte tjenestemand i det hele beror på reglerne i pensionsreglementet af 1959 med den virkning, at også tjenestemand, der er udnævnt i en anden stilling efter 1. april 1970, bevarer adgang til ventepenge i overensstemmelse med § 9 i pensionsreglementet af 1959.

Efter det anførte tager vi parternes påstande til følge som nedenfor bestemt.

T h i b e s t e m m e s :

Klageren, Tele Danmark A/S, frifindes for indklagede, Telekommunikationsforbundets, afvisningspåstand.

Telekommunikationsforbundet skal anerkende, at der ikke i parternes overenskomstgrundlag er hjemmel til ventepenge eller rådighedsløn for de medlemmer, som er ansat hos Tele Danmark A/S efter den 1. april 1970, og som ikke er tidligere statstjenestemænd.

Tele Danmark A/S skal anerkende, at der eksisterer ret til ventepenge for tjenestemænd, der er ansat hos klageren før den 1. april 1970, uanset om de pågældende efter denne dato er udnævnt i anden stilling.

Hver part skal bære egne omkostninger og betale halvdelen af formandskabets honorar og udgifter.

København, den 8. januar 1998.

Per Sørensen

Niels Pontoppidan

Marie-Louise Andreasen

--ooOoo--

Udskriftens rigtighed bekræftes.

København, den 8. januar 1998.



Per Sørensen